

MASOFADAN O'QITISHNING DASTURI VA TEXNIK VOSITALARI.

Termiz iqtisodiyot va servis universiteti

Pedagogika va psixologiya yo'nalishi

3- bosqich talabasi

Qurbonmurodova Gulsanam Musulmonqulovna

Anotatsiya: Mazkur maqolada hozirgi globallashuv va raqamli texnologiyalar jadal rivojlanayotgan davrda masofadan o'qitish ta'lim tizimining muhim va ajralmas qismiga aylanib bormoqda. Ushbu ta'lim shakli o'quvchi va o'qituvchi o'rtasidagi masofani bartaraf etib, bilim olish imkoniyatlarini kengaytiradi hamda zamon va makon bilan bog'liq cheklovlarni kamaytiradi. Masofaviy ta'lim jarayonini samarali tashkil etish uchun maxsus dasturiy ta'minotlar hamda zamonaviy texnik vositalardan foydalanish muhim ahamiyat kasb etadi. Jumladan, o'quv jarayonini boshqaruvchi platformalar, videokonferensiya dasturlari, elektron resurslar, interaktiv taqdimotlar va baholash tizimlari ta'lim sifatini oshirishga xizmat qiladi.

Kalit so'zlar: Masofaviy ta'lim elementlari, masofadan o'qitish, masofaviy ta'lim texnologiyasi, model, konferensiyalar, pedagogika, raqamli texnologiya.

Kirish

Masofaviy ta'lim — bu o'qituvchi va o'quvchi bir joyda bo'lmasdan, axborot-kommunikatsiya texnologiyalari (AKT) yordamida, ya'ni internet, video-darslar, virtual sinflar va maxsus platformalar orqali bilim olishga imkon beruvchi ta'lim shaklidir, bu esa ta'limni yanada moslashuvchan va keng qamrovli qiladi.

Masofaviy ta'limning asosiy xususiyatlari: Fizik joydan ozod: O'qituvchi va talaba turli joylarda bo'lishi mumkin. Texnologiyaga asoslangan: Internet, elektron darsliklar, onlayn muloqot, video konferensiyalar va baholash tizimlari ishlatiladi. Muloqot: Elektron pochta, forumlar, messenjerlar orqali real vaqtda yoki kechiktirilgan holda o'qituvchi bilan

muloqot qilish imkoniyati. Moslashuvchanlik: Talabalar o'z vaqtiga qarab o'rganishlari mumkin.

Qanday ishlaydi ? Platformalar: Maxsus onlayn platformalar (LMS) orqali materiallar joylashtiriladi, vazifalar topshiriladi va baholanadi. Resurslar: Video darslar, audio materiallar, prezentatsiyalar, elektron kitoblar taqdim etiladi. Interaktivlik: Virtual sinflarda jonli darslar o'tkazilishi, quizlar va onlayn imtihonlar bo'lishi mumkin.

Kimlar uchun qulay ? Ishlaydiganlar. Uzoq joylarda yashovchilar. Jismoniy imkoniyati cheklanganlar. O'z vaqtini o'zi rejalashtirmoqchi bo'lganlar.

Masofaviy ta'limning paydo bo'lishi tarixi 1700 yildan boshlanadi. 1728 yilda Kaleb Fillips Boston gazetasiga talabalarni maktub almashish orqali mamlakatning istalgan nuqtasida stenografiya bo'yicha o'qishga jalb qilish to'g'risida murojaat qildi. Bu masofaviy ta'limning boshlanishi edi. Isaak Pitman masofaviy ta'limni rivojlantirishga ulkan hissa qo'shdi. 1840 yilda u har kimga darslari bilan pochta orqali xat yuborgan. Keyingi 1856 yilda Berlindagi sirtqi ta'lim institutiga asos solgan C. Tusen va G. Lanchenshteynlar edi. Trening shuningdek, o'quv materiallari, testlar va boshqalar bilan xatlarni pochta orqali yuborish orqali amalga oshirildi. 1873 yilda AQShda birinchi sirtqi maktablar tashkil etildi. Anna Eliot Ticknor ayollar uchun "Ticknor" jamiyatining kashshofi bo'lib, talabalar masofadan turib pochta orqali bilim olishgan deb ishoniladi. Bir yil o'tgach, 1874 yilda Isaak Pitman o'z o'quv dasturini pochta orqali yaratishni taklif qildi. 1892 yilda Chikago universiteti birinchi masofaviy ta'lim dasturini yaratdi va bu AQShdagi birinchi masofaviy ta'lim muassasasiga aylandi. 1899 yildan Kanadada Qirolicha universiteti talabalarga masofadan o'qitishni boshladi. 60-yillarda masofaviy ta'lim xalqaro miqyosda tan olingan va UNESCO ko'magida faol rivojlana boshladi. 1963 yilda Angliya Bosh vaziri G. Uilson masofaviy ta'limdan foydalangan holda barcha ta'lim muassasalarini birlashtirishi kerak bo'lgan "efir universiteti" yaratilishini e'lon qildi va shu asosda 1969 yilda Angliyada birinchi Ochiq Universitet tashkil etildi. *Internet* texnologiyasi mavjud va yaratilgan o'quv va elektron qo'llanmalardan tamoyilial o'zgarishsiz foydalanishni yo'lga qo'yadi. Masofadan o'qitish tizimi Web – server asosida quriladi va foydalanuvchilarga axborotlarni gipermatn ko'rinishida tavsiya etadi. O'quvchi va

o'qituvchi kerakli barcha ma'lumotlarni masofadan o'qitish tizimining ma'lumotlar bazasidan olishi mumkin.

Asosiy qism

Ilm-fan, texnika-texnologiyalar rivojlanib borayotgan hozirgi davrda barkamol avlod ta'lim-tarbiyasi hamda kelajakda yuksak malakali, etuk kadrlar bo'lib etishlari uchun talab oshib bormoqda. Oliy ta'lim muassasalari qurilishi va rekonstruktsiyasi maxsus ishlab chiqilgan loyihalar asosida amalga oshirilib, bugungi kun oliygohlarning yangi qiyofasi yaratilmoqda, ta'lim muassasalari zamonaviy o'quv jihozlari, texnikalar va kompyuterlar bilan ta'minlanmoqda. Masofadan o'qitish bugungi kunning yangi zamonaviy formasidir.

Bu jarayonda Oliy ta'lim muassasalarida yaratilgan zamonaviy texnik imkoniyatlar hamda ta'lim mazmuniga tuzatishlar kiritish, innovatsion texnologiyalarni joriy etish, shuningdek, pedagog kadrlar mehnatini rag'batlantirish tizimini takomillashtirish bilan bog'liq holda o'quv-tarbiyaning nazariy va amaliy jarayonida sezilarli yutuqlarga erishilayotganligi kuzatilmoqda. Talabalarning bilim olish motivatsiyalarini shakllantiruvchi mexanizmlarni va o'qitishning yangi shakl, noan'anaviy uslublari orqali ularning bilish jarayonlarini faollashtirish tizimini takomillashtirish hamda tizimi orqali ta'lim-tarbiya jarayoni sifatini boshqarish va grafik ta'limning uzviylik mexnizmlarini ishlab chiqib amalga joriy etish zarurati mavjud. Bu o'z navbatida maktab o'qituvchilari, balki barcha ta'lim muassasalari pedagoglari zimmasiga ham ma'suliyatli vazifani yuklaydi. Bu vazifalar tizimida grafik bilim olishga yo'naltirilgan ta'lim alohida e'tiborga molik masalalar sarasiga kiradi. Zero, talabaga u yoki bu bilimlarni o'rgatib qolmasdan, unda mustaqil ravishda, o'qituvchi yordamisiz grafik bilimlarni orttirish malakasini rivojlantirish muhim ahamiyat kasb etadi.

Mamlakatimizda fan va texnikaning tez rivojlanishi talabalarga etkaziladigan axborot hajmining keskin pasayishiga sabab bo'lmoqda. Oliy ta'lim tizimida o'quv mashg'ulotlariga ajratilgan soatlarni uzaytirish bu vazifani amalga oshirishda zamonaviy texnik vositalari muhim o'rin tutadi. Ta'lim berishda o'qitishning texnik vositalaridan foydalanish o'qitishni va samarasini oshirish o'rgatishning eng qulay usullaridan biri hisoblanadi. Ta'limning texnik vositalari bilan olib borilgan dars talabaning darsga bo'lgan

qiziqishini va bilim olish saviyasini oshiradi. Oliy ta'lim muassasalarida talabalar ta'lim jarayonida axborotlarni tez qabul qilib olishi, ularni tahlil etishi, nazariy jihatdan umumlashtirishi, xulosani hamda talabaga yetkazib berishni yo'lga qo'yish ta'lim tizimi oldida turgan dolzarb muammolardan biri hisoblanadi.

Xulosa

Masofadan o'qitishning dasturiy va texnik vositalari ta'lim jarayonini qulay, samarali va zamon talablariga mos holda tashkil etish imkonini beradi. Turli ta'lim platformalari, videokonferensiya dasturlari, elektron resurslar hamda kompyuter, planshet, smartfon va internet kabi texnik vositalar yordamida o'quvchi va o'qituvchi o'rtasidagi masofa muammo bo'lib qolmaydi. Bu vositalar bilim olishda vaqt va makon chegaralarini bartaraf etib, mustaqil ta'limni rivojlantiradi. Shu bilan birga, masofadan o'qitish raqamli savodxonlikni oshirishga, ta'lim sifati va imkoniyatlarini kengaytirishga xizmat qiladi. Masofadan o'qitishda dasturiy va texnik vositalarning uzluksiz ishlashi ta'lim samaradorligining muhim omilidir. Interaktiv platformalar orqali topshiriqlarni tezkor tekshirish, baholash va tahlil qilish imkoniyati yaratiladi, bu esa o'quvchilarning faolligini oshiradi. Shuningdek, raqamli texnologiyalar ta'limni individuallashtirishga xizmat qilib, har bir o'quvchining bilim darajasi va ehtiyojiga mos materiallardan foydalanishga sharoit yaratadi. Natijada masofadan o'qitish zamonaviy ta'lim tizimining ajralmas qismiga aylanib, uzluksiz va sifatli bilim olishni ta'minlaydi.

1. Zakirova F., Muxamedxanov U., SHaripov SH., Isyanov R., Esanboboev F., Dottoev S..Elektron o'quv-metodik majmualar va ta'lim resurslarini yaratish metodikasi. Metodik qo'llanma.– T
2. Qizi, N. D. Y. L. (2025). EMOTSIYA VA UNING O'ZIGA XOS HUSUSIYATLARI.Research Focus, 4(Special Issue 2), 834-841.
3. Zaychenko T.P. Masofaviy o'qitish asoslari: nazariy va amaliy asos: o'quv qo'llanma. -SPb.: RSPU nashriyoti im. A.I. Gertsen, 2004.
4. Kenjaboev A. Zamonaviy pedagogik texnologiyaning ta'limiy asoslari. – T.: «Navro'z», 2013.

5. . Saydaliyev, S., & Gulomova, N. (2019). Development of Spatial Thinking of Students Based on the Traditions of Eastern Architecture. *International Journal of Progressive Sciences and Technologies*, 14(2), 210-214.
6. 6. Gulomova, N., & Saidaliyev, S. (2020). Development of Emergency Image in Students Psychological-Pedagogical Problems. *International Journal of Progressive Sciences and Technologies*, 18(2), 181-186.